

Izbaja trikrat na teden - šestih izdajih, in sicer: vsak torek, četrtek in sobota, zjutranje izdaje opoldne, večerno izdaje pa ob 3. uri popoldne, in stane v uredniških izrednih prilogah ter s "Kazipotom" ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 13 K 20 h, ali gld. 6 60
pol leta 6 60 3 30
četrt leta 3 40 1 70
Posanične številke stanejo 10 vin.

Narodno sprejema upravnštvo v Gosposki ulici št. 9 v Gorici v "Goriški Tiskarni" A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlane naročilne se ne oziramo.

"PRIMOREC" izbaja neodvisno od "Soče" vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gld. 1 60.

"Soča" in "Primorec" se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

SOČA

(Večerno izdaje).

Uredništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravnštvo se nahaja v Gosposki ulici št. 9.

Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu. Naročila, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravništvu.

Neplačanih pisem ne sprejema le uredništvo ne upravništvo.

Oglas in poslanice

se računajo po petih vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje širke po prostoru.

Narodnine in oglase je plačati loco Gorica.

"Goriška Tiskarna" A. Gabršček tiska in zalaga razen "Soče" in "Primorca" še "Slovensko knjižalco", katera izbaja mesečno v splošnih obsežnih 5 do 6 pol ter stane vsakega 1 gld. 80 kr. — Oglasi v "Slov. knjižnici" se računajo po 20 kr. petih vrstic.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

Bog in narod!

"Gor. Tiskarna" A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Konec abstinence.

II.

(Dalje).

Znano je predobro, kako je pričela abstinence v začetku l. 1897. Poslanci so izstopili z izjavo, da se ne morejo dalje udeleževati sej deželnega zbora, dokler ne dobé primernih garancij....

Zunaj deželnega zbora pa poslanci niso prav nič storili, da bi si ljudstvo pomagalo v mnogih ozirih tudi brez deželnega zbora. Edini dr. Tuma je šel med ljudstvo in prirejal shode, ali še to so mu "voditelji" za branili. — Ljudstvo ni bilo podučeno o pomenu abstinence. Narobe: v ljubljanskem "Slov. Listu" se je hujskalo proti abstinenci.

Zakaj se je vse to godilo, je povedala "Gorica", češ: "Dr. Gregorčič je bil iz dna duše proti abstinenci". — Tako se je diskreditovala ta politika slovenskih poslancev. Naravno, ako je niso resno jemali ne Italijani ne vlada.

Vendar je abstinence spravljal zlasti vlado v hude skripce, ker je potrebovala davčno reformo. Takrat pa je bil nadškof dr. Zorn nemogoč, a deželni glavar grof Fr. Coronini ni glasoval. S pametno abstinence in z delovanjem zunaj deželnega zbora bi bili gotovo dosegli marsikak uspeh. — Toda dr. Gregorčič se ni ganil, ker v svojem srcu je bil odločno nasproten grofu Alfredu C. in dr. Rojcu (še bolj nego dr. Tumi!), ki so bili zagovorniki odločnega nastopanja.

L. 1898. smo dobili za nadškofa dr. Missia in v Trstu namestnika g. Goessa. — Dr. Tuma je uvidel, da abstinence s poslanci, na čelu njim dr. Gregorčič, ne more obroditi dobrega sadu. Zato je predlagal časten izhod iz abstinence tako-le: Zdaj imamo dr. Missio mesto Zorna, grofa Goessa mesto Rinaldinija, torej dva nova moza, s katerima je ves položaj povsem spremenjen. Zahtevamo le upravni odsek, vipavsko železnico, pomoč vinogradnikom, podpore za vodnjake in vodovode, ter za nujne ceste — v kar Italijani privole — in podamo v zbor.

Ali glejte čudo! Ta predlog so poslanci soglasno odklonili, ker so zahtevali več. Tisti, ki so ves čas ruvali zoper abstinence in udrihali po dr. Tumi (in tudi po Coroniniju), so bili nakrat hujski radikali nego Tuma. — Pričela so pogajanja brez slehernega vspeha.

Konec l. 1898. je vlada predložila načrt zakona o — deželnem šolskem zalogu, Slovenci so vstopili, a za to so izostali Italijani. — Zopet pogajanja. Italijani so privolili že 70.000 gld. deželnega prispevka za ljudsko šolstvo. A slovenski voditelji (— dr. Tuma je bil že potisnjen v stran! —) so zahtevali več, a poleg tega še slov. šola v Gorici, popolno enakopravnost v deželni hiši itd., na kar so se vsa pogajanja izjalovila.

Vlada je dobila davčno reformo, da Slovencev ni več potrebovala, dr. Pajer je postal deželni glavar, a slovenski voditelji tega niso znali preprediti.

L. 1899. je bilo polno neuspelih. Takrat je bil dr. Tuma docela potisnjen v stran, ker je že počel naš sodanji razkol. Vsa pogajanja z Italijani sta vodila dr. Gregorčič in grof Coronini, ki sta vkljub vseh neuspelih zahtevala od Italijanov veliko, kolikor ti sami brez boja na življenje in smrt nikdar ne morejo dovoliti. — V pismu na dr. Pajerja je zahteval dr. Gregorčič v imenu slov. poslancev:

„potrebno jamstvo, da v deželnem zboru se bo sklepalo v popolnem soglasju obeh strank, da pri volitvah v odseke in komisije se bo jemal enakomerno ozir na obe stranki; popolno ravnopravnost obeh deželnih jezikov v deželnem zboru in v odsekih, v deželnih uradih in zavodih;

zato nastavljenje samo takih deželnih uslužbencev, ki so popolno zmožni obeh deželnih jezikov v besedi in pisavi, in vsprejetje take določbe v deželi statut;

razdelitev poročil v deželnem odboru po narodnostnem načelu, in kjer se to ne dá uporabiti, po načelu stroge paritete;

podpore okrajnim šolskim zalogom s sredstvi deželnega zaloga v znesku 80 odstotkov učiteljskih plač v smislu vladnega predloga, podanega deželnemu zboru v raz-

brezobremene težkotlačenih davkoplačevalcev in povisanje plač učiteljem ljudskih šol;

podpore slovenski obrtno-nadaljevalni soli za deklice od strani dežele in države v znesku, ki se že daje obrtno-nadaljevalni soli za dečke;

zajamčenje, da se bodo podpirale vse ceste, uravnave rek in zagraje hudournikov, za katere je vlada obečala podporo iz državnega zaklada s pogojem, da prispeva tudi dežela k dotičnim stroškom;

brezobremeno posojilo vinorejcem v pokončavanje trtne uši in za nove nasade v vinogradih v tistem znesku, ki ga je stavila vlada v ta namen na zazpolago, ter razuelitev posojila med najpotrebnejše in najvrednejše proslince;

da se nemudoma izvrši sklep deželnega zbora z dne 12. aprila 1892. gledé na nakup delnic Vipavske železnice v znesku 100.000 gld. ter zaveza deželnega odbora v isti zadevi;

da se brez odloga povoljno reši vprašanje slovenske javne ljudske šole v Gorici;

da se odpravijo vse občinske mitnice mesta goriškega, ko hitro poteče čas, za kateri so dovoljene, a da se nemudoma odpravi krivično četrto plačevanje mestne mitnine po voznikih iz okolice pri eni voznji vsled mitnice ob kolodvoru južne železnice*.

To so slovenski "postulati", katere sta postavila dr. Gregorčič in Coronini, in ki se morajo izpolniti, ako hočejo Italijani in vlada se videti Slovence v deželnem zboru.

Do tega pisma je vlada Slovence še nekaj upoštevala, potem pa je pričelo trdovratno preziranje. Vladni krogi niso več resno jemali ne slovenskih zahtev ne abstinence, kajti dr. Gregorčič in grof C. sta postavila kot pogoj za vstop v deželni zbor take zahteve, ki nimajo z deželnim zborom nikake dotike.

Odgovor deželnega glavarja je bil popolna odklonitev slovenskih zahtev in grenka zaušnica slovenskim poslancem, v prvi vrsti seveda dr. Gregorčiču in Coroniniju, ki sta si s svojimi "postulati" zaprla pot v deželni zbor.

sklenil, da se napoti proti Florenci in ga poišče tam, kajti dobro je vedel, kolike važnosti bi utegnilo biti, da bi mu čimprej vročil Ermelindino pismo, od katerega je morda bilo odvisno življenje treh oseb, ki so mu bile vse neizrečeno drage. Tedaj le hitro na konja, in nemudoma naprej. Iz Luce v Firence je precejšen kos poti, in naši bralci menda ne hrepenijo po tem, da bi ga spremljevali, zato ga hočemo pustiti, naj jezdi sam kakor bolje more. Mi pa se rajše v duhu kar hitro prestavimo na bregove Arna, kjer se bomo bavili z Markom, dokler ne dospé tje Lupo.

DEVETINDVAJSETO POGlavJE.

Odkar je bil Marko poslal zadnje pismo Lodrisiju, namreč tisto, katero je bil lopov prijel iz Pelagruovih rok v Rosatu, so stvari v Lucci šle vedno slabše. Nemške čete, sestavljene iz požrešnih, surovih in razbrzdanih klatežev, so prišle počasi takó daleč, da so hotele odreči pokorščino Viscontiju.

Marko je imel dan za dnevom težji opravke s tisto nestrpno sodrgo. Če jo je mogel še nekoliko brzdati, se je imel zahvaliti za to le slavi svojega imena,

Kakošno stališče je zavzemal dr. Gregorčič od takrat vkljub temu, "da je bil abstinenci iz dna duše nasproten"? Čujmo najglasnejšo pričo — Gregorčičovo "Gorico".

V članku "S programom in doslednostjo" so takó-le utemeljili abstinence:

"Položenje naših poslancev na Goriškem je pa tako, da po sodanji sestavi deželnega zbora ni mogoče z najboljšim programom in tudi z največjo dosledno delavnostjo doseči kak pozitiven uspeh v deželnem zboru".

To je pač najhujša obsodba, katero je mogoče izreči o našem deželnem zboru.

V članku "Italijanski primat" so pa izjavili:

"Zató so naši poslanci kot zvesto glasilo ljudstva, katero zastopajo, prav ravnali, da so, prevzemši odgovornost za zlé posledice, ki jih prizadeva abstinence, pogumno zagovarjali svoje postene postulate ter se niso udali italijanskemu primatu".

In sam dr. Gregorčič je govoril na shodu v Prvačini takó-le (doslovno po "Gorici"):

"Ako se je zdelo abstinence slovenskih poslancev pred leti koristna, postala je danes v premenjenih razmerah naravnost potrebna. Abstinence zahteva čast in korist slovenskega naroda na Goriškem itd. itd."

Toliko menda zadošča v dokaz, kakó so tudi "Goričani" pisali in govorili o abstinenci, kadar jim je to kazalo! Kdor koli je čital "Sočo", mora reči, da ona se gotovo ni ostreje pehala za abstinence taktiko, — narobe, da je povedala tudi poti, ki bi peljale zastopnike slovenskega ljudstva zopet v zbor — na delo!!

V "Gorici" dne 23. marca t.l. je pisal dr. Gregorčič tako-le:

"Kaj bo z našim goriškim deželnim zborom, ki že nekaj let le malo ali nič ne deluje? Nasi "naprednjaci", ki so bili botri, ko se je abstinence uvedla v naš deželni zbor, ki so jo na vse pretege povzdigovali in branili, so že na čistem v tem oziru. Drugače mora biti nego je bilo in javno treba

veličastni svoji postavi ter svoji zgornosti, prednostim, ki nehoté vplivajo na vsako množico. Večkrat je že samo s tem, da se je prikazal, zopet pomiril mnogoštevilne čete, ki so hotele z orožjem napasti meščane. Večkrat je istim upornikom ukazal, naj zgrabijo svoje voditelje, svoje hujskače; in uporniki se niso upali kar očitno, nasprotovati mu.

Pri vsem tem je on dobro spoznaval, kakó šibka je bila njegova oblast, že načelno nič kaj prav priznana, in ki se tudi ni mogla opirati na zunanjo silo. On pa ni mogel spremeniti načel, in zunanjo silo — kje naj bi jo dobil?

— V istih meščanih, porečejo morda naši bralci, v tlačenih Luccanih, katerim je moglo pač biti mncancih, katerim je bilo v glavi tiste nadloge, tiste kuge, tistih peklenščkov. Toda nekateri meščani niso že početkom marali za Marka, pri drugih se je bilo prvotno navdušenje zanj že precej ohladilo, a pri tretjih se je bilo to spremenilo v odločno sovraštvo. Nekateri niso mogli trpeti vladarja, kateri ni bil Luccan, drugi mu nikakor niso mogli odpustiti, da se je bil spraval z velji; ti so imeli jeden ugovor proti njemu, oni pa drugi.

— 126 —

MARCO VISCONTI

ZGODOVINSKI ROMAN

✱

Italijanski napisal Tommaso Grossi.

(Dalje)

"Kaj pomenja to?" je vprašal Lupo mladeniča, ki je prišel iz neke hiše z raznjem v roki, in je hitel na tisto stran, kjer je videl največjo gnječo.

"A, ne veš?" mu je odgovoril ta. "Naskočiti se ima vladna palača. Naprej, naprej! Treba je jedenkrat obračunati s temi izdajalci! Takó rekoč se je zametal med množico.

"Naskočiti vladno palačo", je mislil Lupo za se. "Če nisem slabo razumel, v Milanu so mi pravili, da ravno tam biva Marko! Ves vznemirjen vsled te vesti je šel še nekoliko naprej, da bi kaj poizvedel. Ker je pa vse kazalo, da se je množica dvignila proti Marku, se mu ni zdelo primerno kar takó naravnost popraševati po njem. Zató se je

premisli in se vrnil nazaj iskat neko gostilno, katero je bil nekoliko prej mimogredé opazil. Tam je vstopil, spravil konja v hlev, in potem začel kakor v zabavo pogovarjati se s staro krčmarico. Ta je bila sama doma, ker njen soprog in dva sinova so bili tudi šli udeleževati se rabuke. Z lepa in kakor da bi njega nič ne zadevalo, jo je izpraševal toliko časa, da je izvedel vse, kar mu je bilo treba.

Bilo je takó: Marko je bil že več dnij v Firenci. Pustil je v Lucci kot namestnika nekega poveljnika nemških čet. Ker je bil pa ta dal popolno svobodo vojakom, katere so že prej le z veliko težavo brzdati, so sedaj ti tekali po mestu kakor po premagani zemlji ter so plenili, nalagali plačila, maščevali se in počenjali vsakršna grozodejstva. A meščani, kateri so bili že poprej vsi razburjeni, ker so imeli Marka na sumu, da bi hotel prodajati Lucco Florentincem, so se sedaj postavili po robu.

Limontinu, kateri, kakor hitro je sumil, da je Marko v nevarnosti, se je bil odločil, da ga hoče rešiti ali pa umreti zanj, se je pomirilo sroč, ko je slišal, da ni v nevarnosti. In ker ni imel v Lucci nič več opraviti, je koj

izjaviti, da pojdejo Italijanom po kostanj v žrjavico, tako da ne bo mogote pridobiti leptanemu narodu niti tistih mrvic, katere so se jim vsaj na videz od Italijanov nekako priznavale. Kaj to, da s svojim javnim krasenjem opozorijo italijanske sosesede, da slovenski „naprednjaci“ so že na poti v deželno zbornico?

Ne dvomimo, da današnje razmere v deželi in med poslanci bodo uplivala na njih sklepneje glede načina, kako jim je nastopiti glede na udeležbo v deželnem zboru. Gotovo je, da bodo varovali čast in korist svojih volilcev.

Dr. Gregorčič je mojster takega stila. Udaril je po nas „naprednjacih“, češ, da mi pojdemo Italijanom po kostanj v žrjavico, da so naši pristasi že na poti v deželno zbornico, a takoj jo je zavil: „Naši značajni zastopniki, ki ne preminjajo prepričanja, kakor kdo svojo srajco, so od nekaj trdili (hm? kje, kaj?) da glede abstinence treba uvaževati razmere vsak krat posebe“..... In na to je sledilo namigavanje, da na poslance bodo uplivala sedanje razmere v deželi itd., t. j. da je prav za prav že gotovo, da — Gregorčič in njegovi pojdejo v deželni zbor, seveda ne po kostanj. Še bolj jasno je povedal „Süden“ od 31. marca, da poslanci vstopijo v deželni zbor, ker „ljudstvo tako zahteva“. Dr. Gregorčič je pisaril take reči in „jih obešal na veliki zvon, o katerih ni še bilo veljavnega sklepa“ (njegove besede!), ker je sklical klubovo sejo šele na 1. dan aprila.*

Tako jo je zasukal dr. Gregorčič z abstinence politiko. Ko je dr. Tuma premenil stališče, ob vse ugodnejših trenutkih, ko je mogote marsikaj dobiti, so ga zmerjali z neznačajnejšem; dr. Gregorčič in njegovi pristasi pa so „značajni zastopniki“, ako so menjali prepričanje, kakor kdo svojo srajco, ker, no, ker so le uvaževali razmere vsak krat posebe, namreč sedanje, ko so sli poslušati zafrkacije dr. Pajerja. Quod licet Jovi non licet bovi!

In tako smo prišli srečno do znamenitega dne 2. aprila, ko smo videli slovenske poslance zbrane v deželni hiši, kako dr. Pajer uganja z njimi „aprila“..... abstinence je torej konec, in to tiste abstinence, katero je zahtevala po besedah dr. Gregorčiča še v lanskem septembru „čast in korist slov. naroda“.....

Toda — nočemo se prenačljiti; morda se je zgodil med tem časom kak čudež, dasi mi „liberalci“ ne verujemo v čudeže. Kar sama pa nam silijo v pero ta-le vprašanja:

Za kako ceno je dr. Gregorčič požrl besede, katere je govoril o abstinenci na shodu v Prvatinji? Kaj je s častjo in koristimi naroda? Ali se je med tem časom premenilo tisto položnje naših poslancev, da „ni mogote z najboljšim programom itd. doseči kak pozitiven vseh v deželnem zboru“? Ali je imel dr. Gregorčič zagotovo, da Italijani dovolé vsaj nekaj več nego je zahteval dr. Tuma l. 1898. (četrti odsek, vipavsko železnico, podpore vinogradnikom, za vodnjake, ceste itd.)? Kako je tolmačiti skrajno žaljivo preziranje od strani deželnega glavarja se tistih mrvic, katere je grof Franc Corozini privoščil slovenskemu jeziku? — Ali so pa sli v zbor brez slehernih zagotovil in trdnih obljub? Ako je tako: kaj jih je gnalo notri? Ali — strr-rah pred razpustom in skrb za — mandate? Na ta vprašanja naj si odgovarjajo čitatelji sami.

* Prvi april! Poslal jih je torej „v april“..... Opazka hudomušnega stavca.

Dopisi.

S Tolminskega, dne 2. aprila 1900.
— Dne 30. marca t. l. smo pokopali na Kamnem dragega tovarisa Jos. Ivančiča. Služboval je na Kamnem 16 let, bil mirnega in tihega značaja ter si s tem pridobil spoštovanje tovarišev, občinarjev in predstojnikov.

Pogreba se je udeležila cela občina s sol. mladino ter mnogo učiteljev in učiteljic s sol. nadzornikom na čelu. Pogreb je bil jako slovesen in ginljiv. Tovariši so mu zapeli dve pesmi žalostinki. Učiteljsko društvo pa mu je položilo na rakev krasen venec z napisom „Učiteljsko društvo svojemu članu“. Tudi gč. Jug je položila na rakev lep venec. Ob tej priložnosti moramo pohvalno pripomniti požrtvovalnost g. Muznika, učitelja na Vrsnem, ki je tovarišu v boleznih cele noči na strani stal ter ob smrti udovo in otročiče tolažil in pomagal.

Ranjki je bil še-le 36 let star. Umrli je na pljučnici. Že preteklo leto ga je ta mučna bolezen napala in od takrat ni bil več prav zdrav. Ranjki je zapustil udovo in petero malih otročičev.

Imel je 570 gld. plače, kojo se zamore za podlago vzeti v odmerjanju pokojnine za ubogo udovo in odgojnine za 5 otročičev. Poglejmo, kaj pravijo dotični paragrafi, evojih gg. poslanci:

Paragraf 69.) „Udovi gre penzija, ki znaša tretji del zadnje letne plače, katero je umrli užival in katera se mu sme všteti“. Uboga udova dobi torej po umrlem možu, ki je 18 let v javni službi zvesto in požrtvovalno poučeval, celih 190 gld. penzije! Gg. poslanci, ali Vas eram in rudečica ne oblije!?

Paragraf 72.) „Za vsakega otroka ranjkega moža, katerega ima rediti udova, katera ima pravico do penzije, gre jej odgojni pripomoček, ki se ima odločiti tako, da njena penzija z vsemi odgojnimi pripomočki vred ne presega polovice zadnje letne plače, katero je umrli mož in oče dobival in katera se sme všteti“.

Petero otrok dobi torej na leto odgojnine celih 95 gld. To je skandal, na sramoto deželi in državi!

Vsega skupaj, penzije in odgojnine, dobi uboga udova 285 gld. To ni zadosti 6 osebami niti za stanovanje, obleko in obutev v današnjih časih velike draginje. S čim pa naj se 6 oseb živi? Naj jedo kamenje ali naj gre sedaj uboga, zapuščena udova s petero otročiči od hiše do hiše beratit. Prizadeti krogi, ali se ne sramujete takih v nebo vpisanih razmer?! Prav je imel Ivan Ivančič, brat umrlega, učitelj v Kredu, ki je vskliknil pri zborovanju učit. društva l. 1898.: „da bi učitelj imel saj toliko plače, da bi zamogel brez mučnih skrbi za svoje drage zapuščene vsaj vmreti“.

Dragi Ivan! Ali si slutil, da bode taka mučna skrb tvojega blagega brata in njegove zapuščene sirote zadela?

Tistemu, ki ima še kaj srca, zadostuje teh par vrstic, podkrepjenih z neovrgljivimi paragrafi pri odprtem grobu ranjkega tovarisa!

Domače in razne novice.

Poziv! — Zadnja „Gorica“ je spravila poslovanje odstavljene uradnika „Goriske ljudske posojilnice“ v l. 1895. in 1896. v tako zvezo z menoj, ki sem bil takrat denarničar, da dobi vsak citatelj vtiš, kakor da sem jaz kaj poneveril... Ta najinfamnejši vseh napadov na moje osebno poštenje se je vprizoril premišljeno in z infernalno zlobno voljo po geslu... „semper aliquid haeret“. vedno ostane nekaj madeža, pa naj bo obrekovanje še tako sijajno zavrnjeno.

Za danes ne čutim potrebe, zavračati teh „Goričankih“ lumparij z resnico, ker bi ta nekoga za vse življenje pahnila v nesrečo. Pričakujem pa, da storita svojo dolžnost ono ravnateljstvo in nadzorstvo, ki sta l. 1897. odslovili takratnega uradnika in poravnali z njim brez škode posojilnice vse nerednosti. Pozivljem posebno g. Fr. Ferfila in dr. Tumo, na katera se „Gor.“ sklicuje. Pozivljem pa tudi dr. Kosa in druge „Goričanske“ korifeje, ki so bili poleg, posebno dr. K., po katerem sem neredne podedel...

Dr. Gregorčiča, katoliškega svečenika, ki pojde tudi jutri pred izdajanjem „Gorice“ pred altar, pa pozivljem, da stori nemudoma svojo dolžnost in poskrbi, da mi dá njegov list polno, žaljenju primerno zadostenje. V posojilnici mu je na razpolago vsa resnica. Ako najde pa le za las podobne krivde, dajem mu danes polno pravico, da me jutri v „Gor.“ razmesari in se za vselej reši svojega nasprotnika. Svarim ga danes svečano in resno, naj nikar ne čaka, da si zadostjenja poiščem sam, kajti moje potrepljivosti v očigled neprestanim lumparijam njegove kliče je konec.

Čitatelj imajo zopet jeden dokaz, s kako podlo bando imamo opraviti „Sočani“, zato ni tuda, ako nam včasih pohaja vse zatajevanje, da tem ljudem brez iskre vesti v „katoliški“ duši odgovarjamo bolj rezko in osorno nego je naša navada. A. G.—k.

V Kobaridu je umrla znana dobrotnica, mati ubožcev, g. Alojzija Nau, rojena beneska Slovenka v Podbonescu. Videmski ekonom g. Maizni, ki proučuje in pobija posebno pelagro, je njen brat. — Gospa Nemčevka (domače ime) je bila veliko let udova, premožna posestnica in široko znana

gostilničarka. Edini sin živi že od mladosti na Koroskem. — Pokojnica je bila neizmerno pobožna žena, kar jej je prešlo v naravo kakor kaka duševna bolezen. To jo je spravljalo v marsikakih obeh že v posmeh. Ali njena darežljivost, njena skrbnost za ubožce je bila naravnost čudovita. Okrstila je nad 550 otrok, največ ubožcev; vsakokrat je obilno ohdarila mater z vsakovrstnim blagom in dodala najmanj 5 gld. denarja. Še bolje je obdarovala birmance, katerih je tudi na stotine. — Ubožnim bolnikom je posiljala vsak dan juhe in boljših prigrizkov. Vsak reven popotnik je dobil pri njej prenočišče in hrano. Svojemu sinu, ki je sam bogat, je skrbela le za premoženje, da ga je ohranila, vse dohodke svoje gostilne itd. pa je delila med ubožce. — Sama pa je hodila skromno oblečena, delala in jedla je kakor zadnja dekla; sama sebi ni privoščila ne juhe ne vina, a posiljala je ubožnim bolnikom vsega dovolj. — Take žene ni več v vseh hribih. Ubožci jo bodo silno pogrešali. Sijajen pogreb je dokazal, da je ljudstvo znalo ceniti te njene vrline. Naj počiva v miru!

Za naše učiteljstvo utegnejo prii vendarle enkrat toliko zaželjeni boljši časi. Zadnje pride sicer na vrsto, a pride vendar. — Italijanski poslanci so premenili svoje stališče in grede celo z vzgledom naprej. V to jih sila klerikalno gibanje v Furlaniji, ki jim postaje nevarno: zato morajo rešiti učiteljstvo klerikalnega vpliva, ki je imel doslej vso moč edino v učiteljski mizeriji. Dostojna plača pa učitelja povsem osamosvoji vseh „vplivov“ iz klerikalnega taborja. To vedo italijanski poslanci prav dobro: zato so zdaj pripravljene, potegniti se za zboljšanje učiteljskih plač, na takó, da pritisnejo vlado precej krepko. — Kakor poročamo na drugem mestu, je osrednja vlada sama mnenja, da mora država izdatno pomagati. — Železo je torej gorko: treba ga torej pridno kovati. Sestanek učiteljskega velikonotni ponedeljek v Gorici naj dožene vse, cesar treba, pred vsem popolnoma enotno nastopanje na slovenski in furlanski strani, sicer se to pereče vprašanje zopet zavleče, kar bo nasprotnikom učiteljstva in svobodne šole le v veselje, če tudi bodo hinavski pomilovali... Liberalni italijanski listi so zdaj odločno za ugodno rešitev tega žalostnega vprašanja. Izražajo načelo po 100 gld. priboljška za vsako plačno vrsto. Kar ni vsaj 10 gld. na mesec — nič ni! Dežela in država naj storita tu svojo dolžnost!

Kdo je otvoril goriški deželni zbor. — O tem nas pedučji najbolje „Il Friuli Orientale“, ki piše o otvoritveni seji tako-le: „Il capitano provinciale, comm. cav. dott. Luigi de Pajer, grande ufficiale della corona d'Italia, dichiara aperta la sessione tenne“..... itd.

Treba vedeti, da „Il Friuli Orientale“ je današnji dan glasilo goriških Lahov, in ti pišejo: „Deželni glavar, komendantor, vitez, doktor Luigi de Pajer, veliki oficir krone Italije“, je otvoril goriški deželni zbor.

Prepuščamo ves komentar k temu našim p. n. čitateljem, kateri naj blagovolijo premišljevat, kako se to sklada: Deželni glavar za Goriško-Gradiščansko v Avstriji in pa veliki oficir krone Italije!! — Dostavljamo le še, da treba razumeti pod „corona d'Italia“ v listu „Il Friuli Orientale“ — našo deželo — Goriško-Gradiščansko!!

To je morda doslej najbolj očita slika naših razmer ob meji, ki kaže, da naš goriški dež. zbor je otvoril „il grande ufficiale della corona d'Italia!“ Videli smo tudi, da se je vedel kot tak!

Bob v steno. — Interpelovati deželnega glavarja, kateri se piše: dr. Pajer, se pravi: metati bob v steno. Kakoršni vržeš v steno, tak pade nazaj; nič se ne spremeni. Tako tudi se ni spremenil nič dr. Pajer, ki je celo prav oblastno odgovoril takoj na interpelacijo slovenskih poslancev, ker je bil opustil v otvoritveni seji vsklik: „Živio!“ — On je laški poslanec in kot deželni glavar se čuti le laškega poslanca, kaj mu je mari slovenska desnica v dež. zboru. Boga naj zahvali, da jej sploh odgovarja — tako si misli dež. glavar dr. Pajer.

Smo pač na meji v „deželi neverjetnosti“ v oni državi, ki se imenuje „država neverjetnosti“, katere „neverjetnosti“ pa so, žal, gola istina!.....

Zato pa tak deželni glavar zasluži vse kaj drugega nego interpelacijo!!

V znamenju poniževanja. — Naš deželni zbor je bil otvorjen v znamenju

poniževanja slovenskega naroda — posledici abstinence! — V otvoritveni seji samo je spregovoril deželni glavar dr. Pajer nekoliko slovenskih besed, v drugi seji popoldan pa je preziral ostantativno naš jezik, to je jezik dvetretjinske večine v deželi! Že iz tega, in ker ni zadel ob takem nečutenem žaljenju našega naroda na neobhodno potreben oster odpor, je sklepati, da nimamo v narodnostnem pogledu pričakovati ničesar od dež. zbora. Nujne gospodarske reči se bodo morda dale rešiti, ali le s privoljenjem in po zelji Lahov, kateri so v odločilni večini, in ki se kažejo po svojem „laškem poslancu“, kakor imenuje samega sebe deželni glavar, skrajno osabne. O tem je prepričan vsakdo, kdor prav razmotriva razmere, in sploh kdor ve, kake sta bili prvi dve seji.

Ali se bo nadaljevalo v isti meri to poniževanje, bomo videli že danes, ker popoldne ob 4. uri bo seja.

Tisto poniževanje našega jezika in sploh našega naroda v dež. zboru pa mora nehati, če ne še sedaj, pa — v kratkem.

Preveč patrijotizma. — Stari greh pri nas je ta, da imamo preveč — patrijotizma! Le spomnimo se malce nazaj na naše „žrtve patrijotizma“ v Batujah, Dornbergu itd., upostevajmo, da na Dunaju iz ust c. kr. višjega sodnijskega uradnika pri drugi obravnavi o znanih „izgredih“ povodom smrti cesarice je bilo čuti besede, da nikdo ni prisiljen, biti patrijotičen — in k temu denimo slučaj, da deželni glavar dr. Pajer v otvoritveni seji ni klical „živio“, nego samo „Evviva!“ To nas uči, da v naši deželi po nauku samega deželnega glavarja v seji, v kateri je bil navzoč sam cesarjev namestnik grof Goëss, nam ne priteče biti patrijotičnim! — Čemu torej se trgati za tako reč z dež. glavarjem? — Če nam on odreka pravico do patrijotizma, on, ki je deželni glavar, in prisimo, v seji, v kateri je bil navzoč grof Goëss, namestnik cesarja samega, — prav, jemljemo na znanje, in bomo vedeli tudi uravnati si po tem svoje postopanje za prihodnost!

Časi se menjajo, in zmenjajo se tudi v goriškem deželnem zboru, ker bo čul in občutil deželni glavar na impertinence vse kaj drugega nego golo interpelacijo!

Za sedaj čitimo še globoko pod laskim tiranstvom....

Za rezervo. — Kardinala baje — tako je posneti tudi po listu dr. Gr. — ne bo v deželno zbornico, ako bodo prisostvovali slovenski poslanci. Verjamemo, da ga ne bo, dokler ne pride do kakega posebnega trenutka, v katerem bi vlada računala na njegov glas, ako ne bo gotova, da bi Slovenci glasovali za to ali ono reč. V takem slučaju pa bo uplivala nanj in skušali ga bodo pridobiti tudi Lahi, čeprav v neprilog Slovencem. Kaj stori, ako pridemo do takih slučajev? Ali se jim uda, ali ne pride?

Videli smo že seje z njegovo pomočjo brez Slovencev, vemo, da je bil na Dunaju tik pred otvoritvijo dež. zbora, vemo, kaj so pisali dobro informovani laški listi — zato smemo sklepati, da je virilni glas postavljen v rezervo le za slučaj, kadar bo treba....

Tudi na to stran nismo osigurani pred presenečenji!

Novo društvo — nov list. — Italijanski „mladiči“ v Gorici nameravajo ustanoviti na mesto v aféri Codermaz razpuščenega društva „Lega della gioventù friulana“ novo, henda pod naslovom „Società della gioventù friulana“, ki bo imelo tudi svoje glasilo.

Duh irredentovca Codermaza, ki živi sedaj v Milanu, torej v „domovini“, je trdno ucepljen v mlado in staro „mladino“ med Italijani v Gorici ter se dviga zopet na površje z novim nameravanim društvom in s svojim glasilom. To ne bo nič drugega kot: „Lega della gioventù friulana“ in „Sentinella del Friuli“ v drugi izdaji!

Bati se jim ni dosti, ker kakšno nedolžno preiskavico že prenesejo, in slučaj Codermazov, ki je bil oproščen obtožbe pred poroto, govori dovolj jasno....

Iz Kobaridskega Kota nam poročajo, da tam nekje se nahaja vikar, ki pravi, da kdor čita „Primoria“ in „Sočo“, bo „ferdaman“. Ljudje pa ne verjamejo dosti takim besedam, in imajo tudi prav.

Pestunja je bila prekucnila otroka nekemu posestniku, da si je zlomil nogo. Poklical je bil zdravniško pomoč, ali, žal, reklo se mu je le, da naj povije otroka, drugega nič. To seveda ni moglo otroka ozdraviti, zato je bil primoran, peljati otroka v Čedad, kjer

je dobil šele pravo pomoč, da sme upati, da okleva. — Tako se je nam sporočilo. Ako je kaj krivde v tem, naj se jo popravi, oziroma naj bo to navodilo za prihodnost.

Seja dež. zbornice bo danes pop. ob 4. uri. Na dnevnem redu je poleg drugih rečij predlog, da se dá na razpolago dež. odboru 1000 gl. v vrhu, da jih razdeli za gojenje ameriških trt, poročilo dež. odbora o ureditvi pokojnine, dovoljene učiteljskim udomam ter o povišanju iste, predlog, da se dovoli kredita 10.000 gl. za predplačila, ki se dovolijo le za vinograde, prizadete po flokseri, predlog o ureditvi in poboljšanju plač deželnih uradnikov.

„Ravnopravnost“ na glavni davkarji v Gorici. — Te dni smo videli neko vabilo, katero je bila poslala glavna davkarja v Gorici nekam v Brda. Pečat je bil seveda samo nemški, ker drugače ne sme biti! Slovenci v „ravnopravnosti“ Avstriji, ko plača davek, ali kadar ga vabijo v davkarjo, ne sme dobiti vabila v čisto slovenskem jeziku, ampak v kaki jezikovni zmesi! Tako tudi v tem slučaju.... G.... (priimek je bil tudi napačno pisan) Johann sel. Joseph, potem pa slovenski skončan. — Komu je to podobno?

Vidi se baš iz tega malega vabila veliko. Vidi se, da gospodje na c. kr. glavni davkarji naravnost brijejo norce s Slovenci, dočim so v uradovanju z Italijani točni na vse strani!

Mi bi prosili g. svetovalca, da napravi red v tem pogledu, da prenehajo povsem opravičene pritožbe!

Uvrstitve Ločnika pod gradiščanski politični okraj. — Italijani bi radi izločili Ločnik iz goriskega okrajnega glavarstva ter ga priklopili h Gradišču, češ, da občina je italijanska, da torej ne spada pod gorisko okolico, ki je slovenska, zato da naj bi plačevala občina za svoje potrebe v Gradišče, itd. Zato že danes nameravajo Italijani predlagati izločitev Ločnika iz goriskega okraja.

Znano je, da Ločnik so poitalijančili že skoro popolnoma, in da bi ložje poitalijančili ga docela in z njim okolico, si želijo priti pod gradiščanski okraj.

V spominu je še našim čitateljem, kako so lovili lani za tekoče šolsko leto slovenske starše tam, da so nekateri res morali dati svoje otroke v italijansko šolo namesto v slovensko, ker se jim je pretilo z nepostavnostimi z raznih strani, in so se bali nevarnosti in neprilike ter škode. Uvedena je bila neka preiskava, in sodnija je dobila vso reč v roke — sedaj pa ni čuti ničesar več!

Najbrže deluje zopet tisti izborni „Vertuschungsapparat“!...

„Slovence“ in — toleranca. — „Soča“ je priobčila 31. marca t. l. dopis iz Prage, v katerem je gospodom urednikom „Slovenca“ prav dobro znani dopisnik poročal mej drugim tudi o — premogarski stavki, seveda stvarno, nepristransko. Dotaknil se je tudi lažjive trditve različnih katoliških in kapitalistiških časnikov, češ, da so socialna demokratija umelno uprizorili stavko, ter je s številkami in fakti dokazal, da temu ni tako. In v Slovincu je — „zagromelo“ po starem katoliškem običaju. V uvodnem članku 2. aprila so se častili gospodje iz Semeniških ulic v Ljubljani obregnili ob naš dopis ter — udarili po Andr. Gabrščeku, pišeč: „Tako blebata goriški Gabršček! Mož mora imeti vedno odprta usta, katera zapre le tedaj, kadar bi moral povedati resnico itd?“

Ne bi pisali o tem podlem napadu na osebo Gabrščekovo od strani kranjskih klerikalcev, da nas k temu ne sili časnikarska dolžnost.

Dejali smo že v našem listu: udarite po „Soči“, ne po osebah. Nič ni pomagalo. No, namen posvečuje sredstva!

Mi smo že zgorej konstatovali, da je bil inkriminirani članek dopis, katerega je napisal „Slovincu“ znani dopisnik. Ali kaj to posvečenim, blagoslovljenim gospodom? Kar po Gabrščeku, da ga bo preje konec! Ali motile se, motite, ker s takimi nepoštevnimi dejanji ubijate same sebe. Naše ljudstvo mora v kratkem spoznati, kdo ste, in kakšni ste. Ne mislite, da ste še vedno nedotakljivi. Vam že posvetimo, da bodete izprevideli, da tudi k nam, katere reprezentirajo prodirnimi svetom izv. alpski klerikalci, prihaja že svetlo. „Soča“ ni imela, priobčujoč dopis iz Prage, namen, da brani socialno demokracijo, ta se bo že branila sama. Hoteli pa smo, da povemo resnico, katero naši katoličani nam domestajo z lažjo. In naleteli smo na tak

odpor!... Ponavljamo pa še danes: socialna demokracija je stavko vodila spretno, požrtvovalno in z najboljšimi nameni. Oni žalostni dogodki v Mor. Ostravi so se pa prigodili ravno vsled hujkanja katoliških in narodno-socialistiških agitatorjev. In sedaj ti isti hoteli zvrtni vse skupaj na socialno demokracijo. Nu, zopet: namen posvečuje sredstva.

Mesto poštnega odpravnika v Kojškem. — Razpisuje se mesto poštnega odpravnika na c. kr. poštnem uradu v Kojškem (III. razred IV. stopnja), okrajno glavarstvo Gorica, proti pogodbi in kaveji 400 K; letna plača 300 K; uradni pavsal 80 K in letni pavsal 140 K za dostavljanje poštnih pošiljatev.

Prosnje v teku dveh tednov na pošno in brzojavno vodstvo v Trstu.

Listina. — „Akademik“ J. Škorjanc je izjavil v svoji hrulaciji, da se bo le smejal, ako mu damo kak odgovor. Toda minila ga je volja k smehu in pomakal je še dalje pero v žolč. V zadnji „Gor.“ je napisal zopet dolgo klobaso, katere živ krst ne razume.... Mi se dalje z njim ne bomo pečali. Prišel je na par mesecev, ne vemo odkod, v Gorico menda samo zgago delat. Ako se kedaj zopet vrne, bodo naši somišljeniki vedeli, kako se jim je obnašati nasproti takemu gostu.

Radodarni donesek „Trgovskemu in obrtnemu društvu“ v znesku 5 K je nabrala včeraj neka družba, spominjaje se nekaterih Slovencev v mestu, ki se še vedno ne poslužujejo pri slovenskih trgovcih in obrtnikih. — Živeli darovalci in njih nasledniki!

Razgled po svetu.

Iz deželnih zborov. — O našem goriskem dež. zboru pravi h komentarju o govoru grofa Goessa „Edinost“:

„V deželnem zboru goriskem je namestnik grof Goess spregovoril nekaj besed tudi slovenski. To je menda prvokrat, da se je grof Goess poslužil v javnem zboru našega jezika. Marsikomu se bo zdelo to nekako veselo znamenje. Saj je namestnik s tem pripoznal enakopravnost našega jezika. Mi pa ne polagamo v ta dogodek posebne važnosti. Za Boga, saj je vendar naravno, da zastopnik ustavne vlade dokumentira določbe ustave, na kateri stoni naše javno življenje, na kateri temelji ista vlada in na katero je prisegel on sam. Veliko bolj bi nas veselilo, če bi tržaški namestnik izvajal iz te javno pripoznane enakopravnosti tudi nadaljne posledice: če bi s svojim uplivom skrbel za to, da dospemo Slovenci tudi v praktičnem življenju, na polju gospodarstva, solstva, na poštah, sodiščih, finančnih in drugih javnih uradih do svojih pravic. Hic Rhodus, hic salta!“

V deželnem zboru gališkem je predlagal poslanec Romanovski, da je za deželnozborske volitve ustanoviti peto občo kurijo s 30 poslanci, da je pomnožiti število poslancev iz skupine mest za 4 poslance ter v vseh kurijah uvesti neposredne volitve.

V deželnem zboru češkem je bila podana interpelacija poslanca Krajnika o izganjanju avstrijskih podanikov češke narodnosti iz pruske Šlezije. — Deželni veliki maršal je odgovarjal na interpelacijo glede ureditve plač učiteljem, da se predmet že proučuje ter da se je zahtevalo od vlade prispevkov.

V deželnem zboru moravskem je predlagal posl. Šileny v imenu finančnega odseka, da je od 1. 1900. naprej ustanoviti za slušatelje češke tehnike dve deželni ustanovi po 400 K in ena po 210 K. Poslanec Jelinek je izjavil, da bodo Nemci glasovali proti predlogi, ker se po njih mnenju češka tehnika ni aktivirala ustavnim potom. O tem da Nemcev ne vodi osebno nasprotstvo proti dejanskim potrebam. — Posl. Šileny je naglašal, da je tehnika v Brnu izgubila svoj utrakvistični značaj na škodo Čehov. Z ustanovitvijo češke tehnike se je le popravila krivica, ki se je godila Čehom. Predlog finančnega odseka je bil sprejet z vsemi glasovi proti glasovom Nemcev.

V nižjeavstrijskem dež. zboru so se vršili 3. t. m. burni prizori. Posl. Schneider je stavil predlog: Vlada naj skrbi, da bodo kristijani varni židovskih morilcev. V to svrhu naj nastavi posebne nadzornike židovskih rabincev, mesarjev in vseh onih židov, pri kateri prebivajo ljudje drugih verskih izpovedanj. Utemeljeval pa je svoj predlog z različnimi sodnimi obravnami in pravljicami, katerih predmet so ritualni umori.

V kranjskem dež. zboru je zahteval dr. Majaron s posebno interpelacijo, da se ima na najvišji dež. sodniji v Gradcu izvesti enakopravnost slovensčine z nemščino. Odobrili so proračun za tek. leto.

Proti novi volilni reformi na Dunaju so priredili socialni demokratje dne 4. t. m. 19 shodov; na nekaterih je prišlo celo do izgredov iz vzroka, ker so prišli na shode tudi krščanski socialisti!

Za mornarico predloži vlada delegacijam nove zahteve, in sicer bodo znašale te okoli 2 milijona K. Istotako stori vlada gledé armade, le svota se ni preracunjena. Tako trde ogerski listi.

Obstrukcija v italijanski drž. zbornici. — Predsednik italijanske zbornice, Colombo, in več predstojniški bureau sta se v soboto odpovedala, ker je nastopila obstrukcija také brezobzirno. Zbornica je volila iznova ter je dobil Colombo 265 glasov, kandidat opozicije, Bianchini, pa 125 glasov. Colombo je prevzel predsedstvo, in so poslanci večine sprejeli spremembo pravilnika. Levica je odšla iz zbornice, protestovaje proti pravilniku.

Volitve v Trstu. — „Edinost“ v danes nam došli številki v navdušenih besedah priporoča okoličanom slovenske kandidate, ki so: za 1. okraj dr. Jos. Abram; za 2. dr. Ot. Rybář; za 3. Ivan Mar. Vatovac; za 4. Fran Dolenc; za 5. Ivan Gorjup; za 6. dr. Gust. Gregorin.

Vojsna v južni Afriki. — O bitki med Brandfortom in Bloemfonteinom poročajo, da Buri so napadli Angleže, katerih je bilo kakih 7000 mož, ter jih pognali v beg, da so imeli velike izgube. Burov je bilo le kakih 4000. Ko so pa Angleži dobili na pomoč še kakih 10.000 mož, so bili Buri že došli. Na strani Burov so je male izgube. — Angleži so bili torej zopet enkrat prav pošteno tepeni, kar kaže, da Burom se ni upadel pogum, zato jim tudi verjamemo, da se bodo borili do zadnjega.

Iz Simonstowna javljajo Angleži, da med Buri, katere imajo tam ujetje, vladajo razne boleznine, ter da je umrlo že lepo število ujetnikov. — Na otok sv. Helene so odpeljali te dni okoli 1000 ujetih Burov s Cronjem vred.

Srbija. — V „Information“ čitamo, da Milan namerava novo kazensko postopanje proti zaprtemu biv. ministru Tausanoviću. Dolgi ga ponarejanja delnice nekega beligradskega zavoda. Tausanović je v ječi in se ni umrl. To podtikanje pa ga gotovo palne v grob. Tužna Srbom majka!

Realistiški ustanovni shod v Pragi 31. m. m. in 1. t. m. se je izvršil na veliko veselje vseh navzočih prelepo. „Čas“ piše: Z vznosenimi mislimi in radostnimi čutili vzemamo pero v roko, da zaznamujemo, da se je ustanovni shod češke ljudske stranke izvršil vsem prisotnim v radost in najlepše nadeje za bodoče dni. Razšli smo se po dvadnevem razpravljanju utrjeni s popolno zavestjo, da stopamo na torišče odgovornosti, napolnjeni z voljo na novo delo in nove borbe in pokrepani z zaupanjem, da s svojimi ideali pomagamo svojemu narodu. Torej naprej!

Raznotero. — V noči od 3. na 4. je nastal v Budimpešti velikanski požar v tovarni strojev tvrdke Podvinetz & Heister, ki je upepelil skoro vsa poslopja in kar je bilo v njih. Škoda je okoli 200.000 K. — Iz Kladskega poročajo o stvarkah, da dne 3. t. m. je prišlo na delo izmed 5367 mož 1601 rudar. Stavkuje jih torej še 1716. — V Plznu stavkuje 70 pekovskih pomočnikov od 126.

Poslano.*

Ko sem se vrnil koncem preteklega tedna v Gorico, sem izvedel iz „Soče“, da čestili gg. okoli „Prim. lista“ očitajo mej drugim tudi meni nevednost. Pravijo zaničljivo, da v odbor „Trgovske in obrtne zadruge“ je prišel tudi neki Peter Birs, na kar stoji v oklepaju takoj Corte Caraveggia! Če sam „neki“, to je nepoznat, kako vedé torej gg., da prebivam v Corte Caraveggia? To pa kaže, da nisem tako nepoznat, da mi torej ne pristojajo pridevek „neki“!

Kar se tiče nevednosti, moram povedati gg., da kot mnogoletni krčmar in trgovec s sadjem sem si pridobil veliko več vednosti in poznanja v trgovini in obrti, nego oni, ki se jih učé le iz knjig. Zato jim vračam očitano nevednost nazaj, kamor edino tiče.

Čemu me vendar zaničujete v listu ter me hočete smesiti, ko jaz nikomur nič hudega ne prizadenem?!

Toliko omenja v prav dostojni obliki na neotesanosti duhovniškega „Prim. lista“

„Neki“ Peter Birs, trgovec in krčmar v Gorici, Corte Caraveggia.

* Za vsebino pod tem naslovom je odgovorno uredništvo le toliko, kolikor zahteva tiskovni zakon. Op. uređ.

Narodno gospodarstvo.

Solkanel in Kobaridel, pozor! —

To je naslov članka iz peresa dr. Karola Pečnika v Aleksandriji. Priobčimo ga prihodnjic. — Poleg članka nam je poslal še načrte, kako on misli ureditev mizarске in stolarske obrti v Aleksandriji. S temi načrti se bo bavilo „Trgovsko in obrtno društvo“. V Kobaridu bo treba ustanoviti stolarsko zadrugo, ki bo delovala lahko vsposedno z mizarско v Solkanu. Pravila priredimo v Gorici in skličemo shod v Kobaridu. Po načrtu dr. Pečnika bi bilo isto treba i v Bolcu in Tolminu, ker samo za Egipet in Sudan dela lahko več tisoč delavcev. — Torej pozor! Na delo, dokler je čas!

Pozor vinogradniki, trgovci in obrtniki v Brdih!! „Trgovsko in obrtno društvo za Gorisko“ priredi dne 8. t. m. v Kozani v prostorih ondote občinske pisarne javen shod trgovcev, obrtnikov in vinogradnikov. Začetek ob 4^{1/2} pop. Na shodu se bo obravnavalo o vinski klavzuli in o pomenu in važnosti „Trgovskega in obrtnega društva za Gorisko“ za naše vinogradnike, trgovce in obrtnike. Kogar shod zanima, naj se udeleži tega pomembnega javnega shoda! Na svidenje v Kozani!

Prizivna komisija. — Redno zasedanje prizivne komisije za Gorisko in Gradiščansko se je zaključilo dne 31. marca t. l.

Po dokončanem posvetovanju o prizivih proti odmerjenju osebne dohodarine za leto 1899 je dvorni svetnik in finančni ravnatelj Oton vitez pl. Zimmermann članom komisije izrekel iskreno zahvalo za njih nepristransko, marljivo in stvarno sodelovanje, izrazujoč ob enem željo, da naj dobro premisljene rešitve prizivne komisije tudi same na sebi pripomorejo davčno moralo uveljaviti v polnem obsegu. V imenu članov komisije je na to baron Michael Locatelli zahvalil dvornega svetnika za spretno vodstvo teh obravnav.

Krošnjarski zakonski načrt. — Trgovinski minister baron Call je predložil dne 15. pr. m. poslanski zbornici dolgo željeni zakon o krošnjarstvu.

Glavne določbe so: a) posebno uradno dovoljenje; b) uplachevanje pridobnine, deželnih, okrajnih in občinskih doklad ter doklad za trgovsko in obrtno zbornico. Pogoji za dovoljenje: avstrijsko državljanstvo; starost 33 let; najmanj enoletno bivanje v okraju pristojne obrtne oblasti itd.

V katerih krajih ni krošnjarstvo dovoljeno? V dež. glavnih mestih, v mestih z lastnim statutom (Gorica, Ljubljana, Celje, Maribor, Ptuj i. dr.), v krajih z več kot 5000 prebivalci in v zdravstvih.

V imenovanih krajih sme občinski urad trženje z vsem ali gotovim blagom za določen ali nedoločen čas prepovedati, katero prepoved pa potrdi trgovsko ministerstvo.

Določbe so torej jako ostre, in zato bi bilo nujno želeti, da jih malce spremené. Mi se nato še povrnemo.

Trgovski češki naraščaj. — Na Češkem zapuša vsako leto lepo število mladih mož trgovske akademije ter se namešča v raznih zavodih. Mnogo jih gre v plujino. Trgovska akademija v Kraljevem gradu n. pr. pošilja vsako leto kakih 30 mladenčev v svet. „Oliva“, društvo absolventov trgovske akademije v Kraljevem gradu opozarja v nam poslanem pismu slovenske izvoze na absolvente te akademije, ki poleg praktične vzgoje razpolagajo tudi z znanjem rusčine, francoščine in angleščine.

Vzvišanje utežnega postavka za jednotno poštnino v prometu z Nemčijo. — C. kr. pošno in brzojavno navtateljstvo razglašá: Vsled odloka c. kr. trgovskega ministerstva od 22. marca t. l. št. 13542 se naznanja, da velja v prometu z Nemčijo od 1. aprila 1900. poštninski postavek 10 h 10 pf. za pismo do 20 gramov.

Ta sprememba velja tudi v prometu iz Ogerske, Bosne in Hercegovine v Nemčijo

Ali je opravičena zahteva osemurnega delavnika?

(Dalje).

Ne, to določevanje ni čisto natančno, vendar je tu poskus, da rešujejo to vprašanje ne samo z izkušnostjo, ampak strogo teoretično.

Drug način dokazovanja je fiziološki. Ruski fiziolog Sečenov primerja delovanje srca z delom, ki ga vrši človek. Fiziološko bi bil normalni delavski čas 6 ur, toda iz tega ne sledi, da bi se moglo in moralo po tem vzorcu določevati vsako delo v tovarnah. Med sečnim delovanjem in med tovarniškim ali ročnim delom je razloček. Srce ne deluje nepretrgoma, ampak v presledkih: delo — počitek, delo — počitek. To ni mogoče pri tovarniškem delu in drugod. Tu ne moremo

takoj po vsaki naporu počivati. Tukaj so druge razmere nego pri stou, le toliko bi se morebiti moglo reči, da ono delo, ki traja mnogo več ur, ni več normalno, ako ni pri tem dovolj počitka. Čim manj počitka, tem škodljiveje je delo nad 6 ur.

Umevno je da se tudi fiziologično se ne da čisto natančno povedati, koliko sme in koliko naj človek dela, da deluje z največjo silo. Zaraditega iz tega teoretičnega razlaganja se ne sledi, da se mora tovarniško delo pravzaprav po vzoru srčnega delovanja, ker pri stou je delovanje pretrgano, dočim je v tovarniški nepretrgano delo.

V poslednjem času delajo fiziologi in dušeslovci (psihologi) poskuse, da merijo utrujenost. Tu se nisimo mnogo napredovali, toda toliko lahko spoznamo, da se človek pri dosevanju delu utruja slično kakor pri telesnem, če da je razloček med duševno in telesno utrujenostjo morebiti manjši, nego smo si dostoj mislili. Toliko je gotovo, da nas pri utrujenosti zapuščajo vse zmožnosti, utrujeni delavec n. p. naredi mnogo napačno, lažje se posreči, krati material, stroje itd. Danes se nisimo napredovali toliko niti znansstveno niti praktično, da bi mogli natančno določiti pravo delavsko dobo. To je se vprašnje prihodnosti.

Skrajšanje delavnika ima ogorono važnost z zdravstvenega in moralnega, torej kulturno-socialnega stališta. Čim krajši delavnik, tem večji prosti čas. Tu nastane vprašanje, kako najbolje uporabiti prosti čas. A to je pravzaprav glavna točka. Vse družabno zlo je odloč, ker ne znajo ljudje uporabljati prostega časa. Zato ima vprašanje skrajšanja delavnika velik socialni pomen. Večina ljudi, ne le delavci, ampak tudi drugi sloji, ne vedo n. pr. kaj bi ob nedeljah delali, kako bi prostičas na kak način ubili.

Čista zdravstvenega stališta bi s skrajšanjem delavnika delavci mnogo pridobili, (sicer pa tudi drugi sloji), n. pr. le z ozirom na hrano. Mislimo si človeka, ki je pri tramvaju v službi, kjer mu preostaja časa za obed največ 15. minut. Umevno je, da zaužite hrane ne more dovoljno prebaviti, da jo torej krati, pri tem je sploh tako hlastno in naglo zauživanje jako nezdravo.

Skrajšanje delavnika omejuje nezgode in poskodbje, ker so ljudje previdnejši. Za kulturni razvoj delavstva je gotovo skrajšanje delavske dave važno. Delavec bi se lažje izobraževal, kar mu je doslej težko, čisto čisto nemogoče. (Konec pride).

V pisarni **Saitz-ova tiskarne** nasproti sodišča v Gorici prodaja se po znižani ceni ~ 2 kroni 60 vin.

Veliki teden

Velika noč,

spisal prof. Andrej Marušič. Knjiga se pošilja tudi po pošti po povzetju. Kdor pa denar že z naročilom vred pošlje, naj priložne se 10 kr. za vozni list.

V Žagi pri Bovecu je na prodaj, ali v najem velika hiša

z dvema nadstropji in pritličjem, primernim za prodajalnico jestvin in krčmo, s kletjo, hišico za hišnega oskrbnika, hlevom in sadnim vrtom; razen tega še gozd in mnogo travnikov.

Pobudbe naj se blagovoljivo pošiljati na nastoj: «Kupnina» na upravništyo «Boče».

Karol Draščik,

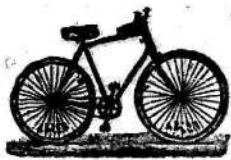
pekovski mojster in sladčičar v Gorici na Kornu št. 3.

Priljubljen vsakovrstno pecivo, kolače za birmance, torte i. t. d.

Priljubljen se slavemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po jako zmernih cenah.

VELIKA ZALOGA ŠIVALNIH STROJEV IN DVOKOLESA SAUNIG & DEKLEVA V GORICI

ulica Municipio št. 1
mehanična delavnica v Nunski ulici št. 16.

(Brez konkurence!)

V zalogi imamo nad 100 šivalnih strojev vsake vrste na razpolago, kakor za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje, tudi za umetno vezenje (Stikere). Nahajajo se tudi v zalogi dvokolesa prvih tovarn kot avstrijskih in inozemskih.

Cene so od gl. 90 naprej.
Z nami je vsaka konkurenca nemogoča!
Se topla priporočamo z odličnim spoštovanjem udani
SAUNIG & DEKLEVA.

Naznanilo.

Podpisani si usoja uljudno naznanjati p. n. slavn. vojaštvu in drugemu častitemu p. n. občinstvu, da se v krojačnici vsled smrti

SIMONA ROSANZA

v Vrtni ulici št. 3,

nič ne spremeni. Ta krojačnica je že 25 let na dobrem glasu, posebno odkar jo podpisani že več let samostojno vodi. Dopršil je tudi leta 1897. glasovito šolo za krojenje po Hoffmanovem sistemu na Dunaju, ter leta 1898. napravil izpit krojenja z odličnim vspedom na c. kr. obrtno-tehnološkem muzeju na Dunaju.

Trudil se bo tudi nadalje gospode naročnike v vsakem oziru najbolje postreči, ter se nadeja obilnih naročil od p. n. vojaštva in občinstva.

V zalogi ima različno angleško in tuzemsko blago najboljše kakovosti.

Se topla priporoča z odličnim spoštovanjem udani

Anton Krusič,

zel in naslednik pokojnega Simona Rosanza.
V Gorici, 28. marcija 1900.

KAVA

DRUŽBE

SV. CIRILA IN METODA V LJUBLJANI.

Ivarina je najboljše cikorija.

ZALOGA
PRI
IV. JEBAČINU
V LJUBLJANI.

Cenjena gospodinja!

Ne dajte si usiljevati drugih izdelkov cikorij, ampak zahtevajte povsod najboljši pridevek k praveri bobovi kavi, to je cikorija ali: „Kava družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“

Dobiva se povsod!
Glavna zaloga pri: **IVANU JEBAČINU** v Ljubljani.

Anton Potatzky v Gorici.

Na sredi Raštelja 7.

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO.

Najceneje kupovališče nirnberškega in drobnega blaga ter tkanin, preje in nitij.

POTREBŠČINE

za pisarnice, kadilce in popotnike.

Najboljše šivanke za šivalne stroje.

POTREBŠČINE

za krojače in čevljarje.

Svetinjice. — Rožni veneli. — Mašne knjžice.

Hišna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:

Semena za zelenjave, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje, krošnjarje, prodajalce po sejnih in trgih ter na deželi. 2 35-8

Glas gre po deželi

da so se testenine „Prve kranjske tovarne testonin Žnidaršič & Valenčič iz Hirske Bistrice“ priljubile v vsakej rodbini kjer so jih pokusili. Makaroni fidelini in razne vloge za na juho so zanesljivo prave le v kartonih po 1/2 kg z gornjo firmo.

Najlepše Velikonočno darilo

doktorja

Franceta Prešerna Poezije

ilustrirana izdaja, cena mehko vezana 5 K, v platno vezana 6-40 K, v svinjskem usnju vezana 9 K, po pošti 30 h več.

IG. pl. **KLEINMAYR & FED. BAMBERG**

ZALOŽNA KNJIGARNA V LJUBLJANI.

Dobi se povsod

Sarg's
Kalodont

priljubljeno najboljše sredstvo za čiščenje zob.

Prva slovenska trgovina z železjem v Gorici

Konjedic & Zajec

(prej G. Darbo)

pred nadškofijo št. 5. Podružnica konec Raštelja št. 2.

Zaloga v ulici Morelli št. 12, v Gosposki ulici št. 7. v posojilnični hiši.

Priporoča po najnižjih cenah svojo bogato zalogo najboljšega štajerskega železa, železne, cinkaste, pocinjene in medene ploščevine, orodja za razne obrti in pohišnega, štedilna ognjišča, peči, cevi in predpečnike, nagrobne križe.

Vsakovrstne okove za pohištvo in stavbo. Prevezmata vse naročbe za vsakovrstne stavbe in druga podjetja.

Glavna zaloga za Gorico in okolice

izdelkov c. kr. privilegovanih livarn.

Pripoznano najboljših patentovanih kotlov gosp. **Nussbaum-a** v Ajdovščini po tovarniških cenah.

Edina zaloga

najboljšega koroškega **Acalon** in **Brescian-jekla**.

Zaloga **Portland** in **Roman-Cementa**, kmetijskih strojev iz prvih tovarn. Kupujeta staro železje in kovine po najvišji dnevni ceni.

Novoporočenci pozor!

Stejen si v čast naznanjati slavnemu občinstvu, da sem razširil trgovino pohištva v ulici Viturini, glavni vhod v gosposki ulici.

Anton Breščak

v Gorici, gosposka ulica 14, blizu lekarne Girnolljeve.

V zalogi ima vsakovrstno pohištvo za vsaki stan. Pohištvo je po najmodernejih slogih, posebno spalne jedilne in posetne sobe so po Nemškem slogu odlikovanih Črnigojevih delavnic v ulici Ponte nuovo in via Leoni, katere so lepše in ukusneje izdelane in ceneje od Dunajskih in Budapeštanskih tovarn. Ostalo pohištvo je od prvih mizarskih mojstrov.

Sprejema se naročila in izdeluje po izberi obrisa, najceneje in v najkrajšem času.

Bogata zaloga podob na platno in šipo z različnimi okvirji. Belgijska brušena ogledala vsake velikosti. Različno pohištvo, kakor: tacleine mizice, različna obešala, preproge za okna i. t. d. Različne stolice iz traja in celulojda, posebno za jedilne sobe. Blazine iz strune, afriške trave, z žimami in platnom na izbero ter razne tapecarije.

Reči, katere se ne nahajajo v zalogi, preskrbijo se po izberi cenikov v najkrajšem času.

Daje se tudi na obroke, bodisi tedenske ali mesečne. — Pošilja se tudi izven Gorice po železnici in parobrodih.

V zalogi ima najelegantnejše sobe, na katere se še posebej opozarja!